

Mijn huis staat in:

Ga naar kaart.cc.

Je ziet twee kaarten. In de menubalk bovenin vul je rechts je woonplaats in.

Kies in het linkervak de Bonnebladen 1901-1925.

Kies in het rechtervak voor Kaart.

Links verschijnt een oude kaart van het begin van de vorige eeuw, rechts zie je de kaart van jouw woonplaats.

Zoom in en uit door op de plus en de min links bovenin het linker- of rechtervak te klikken of door te scrollen met de muis. De kaarten in beide vakken reageren daarop.

Probeer maar!

Meer hulp nodig?

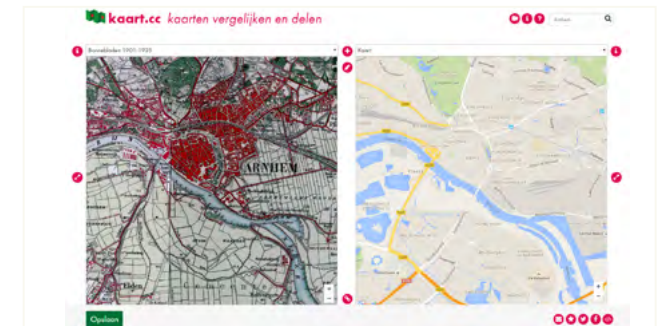
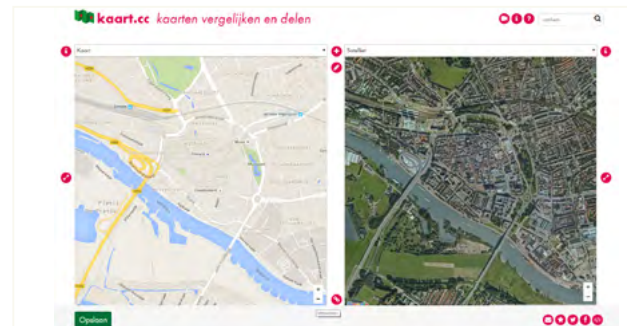
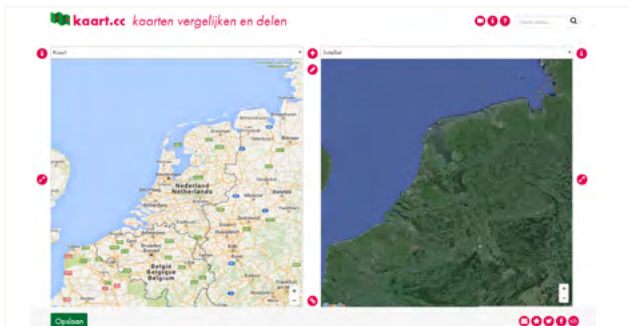
Op kaart.cc staat een instructiefilm: hierin zie je hoe je de site kan gebruiken.

Je gaat kaarten met elkaar vergelijken op kaart.cc

Opdrachten

Mijn woonplaats

- 1 Wat valt je op? Wat is er veranderd?
Staat de school nog op dezelfde plaats?
Stond jouw huis er toen ook al?
- 2 Is jouw woonplaats groter geworden?
Waar zijn er wel en waar zijn er geen nieuwe woningen gebouwd?
- 3 Belangrijke gebouwen staan ook vaak op de kaart.
 - a. Welke gebouwen zie jij op de kaart van vroeger?
 - b. Welk gebouw staat er nu nog?

Op weg

4 Welke straten waren er vroeger ook al?
Schrijf 3 straatnamen op.

5 Zoom uit op de kaart.
Welke wegen waren er vroeger nog niet?

Dit dorpsgezicht uit 1930 laat zien hoe mensen met paard en wagen over zandwegen reden.

Vanaf 1839 reden in Nederland de eerste stoomtreinen.

Vroeger vervoerden mensen spullen met paard en wagen. Kijk naar de foto hiernaast.

6 Wat is het verschil met de weg van nu?

7 Waarmee reis jij het vaakst?

Reizen duurde vroeger langer dan nu.

8 Kruis aan waarom dat zo is, er zijn twee goede antwoorden mogelijk:

Mensen gingen te voet, met de fiets of met paard en wagen.

De mensen waren kleiner dus liepen ze minder snel.

Mensen hadden niet voldoende geld om te reizen.

Er waren nog geen snelwegen. Mensen reisden via kleinere wegen, het spoor of via het water.

Ook via de rivieren en kanalen vervoerden de mensen veel spullen.

Wat kan ik later worden?

Vroeger had het werk wat je deed veel te maken met de plek waar je woonde.

Dit had je nodig om te kunnen werken:

- Er moest vraag naar het werk zijn.
- Je moest aan de spullen kunnen komen die je voor het uitoefenen van je beroep nodig had.
- De plek waar je woont, bood de middelen die je nodig had om dit beroep te kunnen doen.

9 Wat heb je nu nog steeds nodig om aan het werk te kunnen?

Sommige beroepen kwamen in een bepaalde omgeving veel voor. Die plek was dan een goede plaats om dat werk te doen.

10 Kun je aan de kaart zien welke beroepen de meeste mensen in jouw woonplaats hadden?

Tip!

Is er een rivier, kanaal of zee in de buurt? Welk werk hoort hierbij?

Is er een spoorlijn in de buurt? Welke beroepen horen hierbij?

Is er veel landbouwgrond? Dan is het vast een goede plek voor boeren.

Woon je in een stad? Dan is het vast een plek waar handelaars en hun toeleveranciers werk vonden.

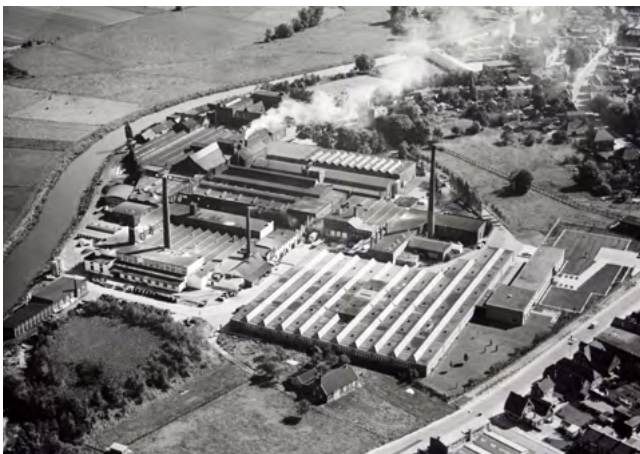
Sommige meisjes begonnen al op jonge leeftijd als dienstbode.

*Jong geleerd, oud gedaan...
Veel mensen in Nederland waren boer en zorgden voor hun eigen voedselvoorziening.*

Dat wat de mensen niet zelf maakten, kochten ze bij de winkeliers.

In de Dru-fabriek langs de IJssel BIJ ULFT maakten arbeiders ijzeren kachels, badkuipen en potten en pannen.

In de papierfabriek in Renkum produceerden de arbeiders vooral krantenpapier.

Op het terrein van de steenfabriek woonden ook een aantal gezinnen van de arbeiders.

Fabrieken

Door de industrialisatie in de 19de eeuw gingen er meer mensen werken in de fabrieken. De machines werden door water- en later vooral door stoomkracht aangedreven. De eerste fabrieken stonden vaak langs rivieren of kanalen. Zoom in op de kaart en kijk of er fabrieken op de kaart staan.

11 Kruis aan waarom fabrieken vaak langs het water stonden, er zijn meerdere antwoorden mogelijk:

Via het water konden de brandstof voor de machines en de producten vervoerd worden.

Met waterkracht konden de machines worden aangedreven.

De fabrieken stonden daar waar de grondstoffen voor de producten te vinden waren.

12 Kijk op de kaart van nu. Waar staan tegenwoordig de meeste fabrieken?

De schipper van deze boot bracht turf vanuit Drenthe naar de fabrieken langs de waterwegen. Turf gebruikten ze in de fabrieken als brandstof voor de machines.

Op het jaagpad trokken de schipperskinderen de boot.

Kinderarbeid

Eeuwenlang was het normaal dat kinderen meehielpen om het gezinsinkomen te verdienen. Ze werkten mee op het platteland met het binnenhalen van de oogst of in de huisindustrie met het naaien van kleding of het weven van stoffen.

Na de industrialisatie in de 19de eeuw gingen [kinderen](#) met hun ouders mee naar de fabriek waar zij gevaarlijk en zwaar werk moesten doen. Soms werkten ze wel 16 uur op een dag!

Hieronder lees je hoe het voor de kinderen was.

Neel: "Ik was nog maar een meisje van een jaar of 9, toen moest ik al 's morgens om half vijf het bed uit om mijn zusters op de steenoven te helpen met opsnijden. Tegen schooltijd ging ik naar huis om m'n kleren aan te trekken en dan lag er een sneetje roggebrood klaar, met niks erop of alleen suiker. Daar moest ik het mee doen. Dan moest ik nog een half uur naar school lopen, op klompen en in de zomerdag op blote voeten."

Aart: "Toen ik 12 jaar was, ging ik van school. Ik weet het nog goed: dat was op vrijdag - en zaterdags ging ik met een broodtrommetje en een drinktuitje naar de fabriek. De schoolmeester had mij graag naar de HBS willen hebben, maar het mocht niet. 't Zou ook al te aanstotelijk zijn geweest, een arbeider die ging leren... Alleen kinderen van ambtenaren en zo mochten doorleren, een gewone arbeider niet, dat was uitgesloten."

Kinderen werkten van vroeg tot laat in de papierfabriek.

13

Beschrijf hoe jouw dag eruit ziet. Wat is er allemaal veranderd?

Klaar? Kijk je antwoorden nog even na.
Tevreden? Sla dan dit werkblad op.

Bronvermelding foto's:

Dorpsgezicht: Nationaal Archief/Collectie Spaarnestad | Stoomtrein: Coda Archief; Het Loo | Regionaal Archief Nijmegen | Dienstbode: Nationaal Archief/ Collectie Spaarnestad / Adriaan Boer | Boer met dochter: Nationaal Archief/ Collectie Spaarnestad | Winkelier: Flipje Streekmuseum Tiel | Dru-fabriek: Dru Cultuurfabriek | Papierfabriek: Gelderland in Beeld | | Steenfabriek: Regionaal Archief Zutphen | Boot met turf: Veenkoloniaal Museum Veendam | Jagende schipperskinderen: ANP | kinderarbeid papierfabriek: Coda Archief.